

Sutiny v Bačkově pohřbily nejedno tajemství

Kdo byla **Marie Zuzana Klusáková**, která v bačkovském záměčku žila, zemřela ve čtyřiceti letech a je pochována v Polné?

IVO HAVLÍK

Bačkov, Polná – Hrady, zámky, domy mají svoji historii jenom tehdy, když v nich žili lidé. Nedávno byl se zemí srovnán zchátralý zámek v Bačkově. Zpráva o neslavném konci této památky zasáhla genealoga Jiřího Klusáčka. K jeho objevu totiž patří, kdo byla Marie Zuzana Klusáková z Bloenstein, která žila právě v bačkovském záměčku.

Kde jste se s památkou na tuto ženu setkal poprvé?

V děkanském chrámu Nanebevzetí Pany Marie v Polné se zachovalo několik náhrobních kamenů z bývalého zrušeného farního kostela. Na jednom náhrobku je jméno Maria Sussana Klusakiana nata a Bloenstein. V publikaci popisující chrám bylo její jméno přeloženo jako Marie Zuzana Klusáčková.

Co v překladu z latiny celý nápis na náhrobku v polnském chrámu praví?

Do kamene tam je, přeloženo do češtiny a se zachováním nepřesné interpunkce, vytesáno: „Tímto naposledy k vám promlouvám, litujte mě alespoň vy přátelé moji. Marie Zuzana Klusakiána rozená z Bloenstein, mající 32 let. Jak krátký je tento život, jak dlouhá je věčnost. Její cesta skončila zde v Polné v hodině 9 dopoledne 18. měsíce března roku 1676. Ať odpočívá ve svatém pokoji.“

Pro vás, který se zabýváte rodem Klusáčků, a vypátral jste, že všichni Češi tohoto příjmení, mají, co paměť matřik a berních rul sahá, své kořeny v Přibyslaví, to muselo být vzrušující zjištění.

Po přečtení náhrobního textu mě ihned napadlo mnoho otázek. Lze ověřit úmrtí jmenované v matrice zemřelých? Znamená polatinštěné jméno Klusakiana opravdu Klusáčková? Kde se nachází Bloenstein, je to rodiště Zuzany, nebo její rodné jméno? Jakému rodu patří erb vytesaný na náhrobním kameni? (Čtvrcený znak má v prvním poli čtyři lilie, ve druhém poli rozkřídlenu orlici, ve třetím poli kotvu a ve čtvrtém poli trubku, na horním okraji znaku je koruna). Má snad erb nějakou vazbu k Jakubovi Klusáčkovi z Hrbova, v té době žijícím nedaleko Polné?

Jaké odpovědi jste našel?

Objasnění první otázky nebylo těžké. V rejstříku k polenské matrice zemřelých pod heslem Klusáček, který jsem kdysi vypsal v Moravském zemském archivu, jsem našel zápis: „Dne 19. 3. 1676 Zuzana Klusáčková z Bečkova, pochována ve farním kostele“. Jde tedy zcela jistě o jmenovanou, která zemřela 18. března 1676 a o den později měla pohřeb a to v kostele, jak pro-

JIŘÍ KLUSÁČEK. Český genealog objevil chybu v interpretaci příjmení, vytesaném do kamene náhrobku v Polné. Správně šlo o Marii Zuzanu Klusákovou, která žila na záměčku v Bačkově u městečka Habry. Vypátral také, proč tato šlechtična měla přídomek „z Bloenstein“.

kazuje náhrobní kámen. Zápis v matrice je český a přináší další otázku. Kde se nachází Bečkov uvedený jako přízvisko u jména Zuzany? A proč matriční zápis naopak nic neříká o Bloensteinu?

Jak vypadá zápis v matrice a co jste usoudil po jeho rozluštění?

„1676 – 19. dito. Pán Buh Wsemohauczj od Žiwych Kmrtywym powolajť Račzil Urozenau Panj Zuzannu Klusakowau Z Bačzkowa, gsauce Swatostmi wssemi dobrze Zaopatrzna gegižo Tělo przi Kosteľe Farnim Odpocziwa, Oczekawaje Radostneho a Weseľeho Z Mrtwych v stanj. Amen.“ Rozluštění matričního záznamu umožnilo odpovědět na druhou otázku zcela jednoznačně. Zemřelá žena se jmenovala Zuzana Klusáková, nikoli Klusáčková! Ostatně již na kameni uvedené polatinštěné jméno Klusak-iana je dost vzdáleno od latinského přepisu jména Klusáčková, které by muselo, odvozené stejným pravidlem, znít Klusaczk-iana.

Z jakého byla rodu paní Zuzana a kde se nachází Bloenstein, uvedený na náhrobním kameni? Pátrání po lokalitě Bloenstein a výše uvedeném znaku nebylo moc úspěšné. Na francouzské internetové stránce, zabývající se výrobou a prodejem erbů, se pod jménem Bloenstein našel znak velice podobný erbu paní Zuzany.

Ale k vlastnímu jménu Bloenstein informace prakticky nelze získat, obec pod tímto jménem, jak se zdá, nikde neexistuje. Úspěch ovšem přinesl pokus hledat jméno Bloenstein. Na německém genealogickém serveru „GeneAll.net“ se mě zjevila přímo paní Zuzana, je tam uvedena jako Maria-Susanna von Bloenstein, s chybným datem narození (1640), zato s věrným datem úmrtí (1676). Správné datum jejího narození, jak lze přesně odvodit z nápisu na náhrobním kameni, byl rok 1644. Jejím otcem byl Adam Adalbert von Bloenstein (nar. přibližně 1610) a její matkou byla Ludmila Maxmiliána Lukavská z Lukavice (nar. přibližně 1615). O životních osudech rodičů víc nevíme. Ovšem, dovidáme se další podstatnou informaci. Zuzana byla manželkou syna Albrechta Klusáka z Kostelce – Jana Maxmiliána Klusáka z Kostelce (nar. 1625). Ke stejnému zjištění jsem došel i z druhé strany, pátráním po přízvisku uvedeném v matričním zápise „z Bečkova“. I zde byla první informace z matričního rejstříku matoucí, protože k tam uvedenému Bečkovu nešlo žádné podstatné informace nalézt. Jiné to však bylo s pátráním po obci Bačkov, kterou po roce 1650 vlastnili Klusákové z Kostelce.

Kdo byli Klusákové z Kostelce?

Je to jméno staročeského vladyckého rodu, v jehož erbu byly dva zlaté hevery k nathování kuší (později se říkalo veřeje) na modrém štítě. Jan Oldřich Klusák z Kostelce měl s manželkou Barborou Dobřenskou syna Albrechta Beneše, jenž byl fořtmistrem a později hejtmanem na Trčkovských panstvích. Když byl Trčka s Valdštejnem v roce 1634 v Chebu zavražden, Albrechta Beneše vzali do vazby. Brzy ho propustili, protože mu žádné pochybení neprokázali. Jeho manželkou byla Hedvika Něnkovská z Medonos. V roce 1625 se jim narodil syn Jan Maxmilián Klusák z Kostelce. V dospělosti se stal radou komorního soudu. Po smrti otce, Albrechta Beneše, v roce 1651, na něj přešel statek Bačkov. Jan Maxmilián se oženil s naší Marií Zuzanou z Bloensteinu a ta se pak psala z Bačkova, jak je zřejmé ze zápisu v matrice zemřelých. Z manželství se v roce 1670 narodila dcera Jana Alžběta Klusáková z Kostelce (†1713), která si posléze vzala Jana Rudolfa Vančuru z Řehnic (†1718), druhorozeným byl syn Jana Václava Klusáka z Kostelce, narodil se v roce 1674, dva roky před skoncem své matky.

Zuzana zemřela mladá, v pouhých čtyřiceti letech, zůstal její manžel vdovcem?

Nezůstal. Jan Maxmilián se oženil podruhé. Vzal si Alenu

Bukovskou z Hustiřan (†1738). Sní měl syna Bernarta Josefa a dceru Barbaru Terezii, která si později vzala Václava Bernharda Jestřibského z Rýzmburka a na Puchlovicích. Jan Václav Klusák z Kostelce převzal Bačkov v roce 1695 po smrti svého otce Jana Maxmiliána. Za manželku si vzal Annu Marii Koučovnu z Kouče. Jan Václav zemřel v roce 1747 a byl pohřben v sedleckém klášteře u Kutné Hory, jeho smrtí celý rod vymřel po meči. Bačkov po něm držela Tereza Amchová z Borovnice, rozená Klusáková z Kostelce, manželka Matěje Amchy z Borovnice, pána na Nové Vsi.

K jakému závěru tedy vedou výsledky vašeho detektivního pátrání?

Můžeme konstatovat, že Marie Zuzana Klusáková, která žila na zámku v Bačkově, byla příslušnicí patrně ranského rodu Bloensteinů a provdala se do rodiny Klusáků z Kostelce. Její muž, Jan Maxmilián Klusák z Kostelce, vlastnil statek Bačkov a po něm se také Zuzana psala. Manželé měli nejméně jednoho syna a dceru. Vazba k našemu rodu Klusáčků není žádná. Moje radost, že jsem objevil příbuznou, o níž jsem dosud nevěděl, byla zbytečná. Ale odkryl jsem zapomenutý osud jedné urozené a v mladém věku zemřelé paní, a také osudy jejich rodinných příslušníků a potomků.

Kteří potomci to například jsou?

Do dnešního dne se dožili potomci Marie Zuzany Klusákové z rodu Dobrzenských z Dobrzenicz. Jak vyplývá z rodokmenu Jana Josefa Dobrzenského, byla dcera Marie Zuzany z Bloensteinu, uvedená Jana Alžběta, provdaná Vančurová, matkou Václava Rudolfa Vančury z Řehnic. Ten byl otcem Antonína Karla Vančury z Řehnic a ten Josefa Jáchyma Vančury z Řehnic. Jeho dcera Marie Bedřiška Vančurová se provdala za Jana Josefa II. Dobrzenského z Dobrzenicz a od něj je již přímá cesta přes Jana Václava II., Jana Josefa III. a Jana Maxmiliána k dnešnímu Janu Josefovi IV. Dobrzenskému (*1946), který byl před dvěma lety, v listopadu 2010, na zámku La Ferté Saint – Aubin zvolen velmistrem vojenského a špitálního Řádu sv. Lazara Jeruzalémského, respektive jeho synovi Janu Václavovi III. (*1976). S Marií Bedřiškou přešlo od Vančurů na Dobrzenské vlastnictví zámku v Chotěboři, který je jejich majetkem a užívají ho i dnes, byť významnou část zámečkových komnat přenechali Městskému muzeu Chotěboř. Žel, zámek v Bačkově, který chátral v areálu zemědělského podniku, byl nedávno zbořen. Platí, co je vytesáno do kamene náhrobku ženy, o níž spolu mluvíme – Quam brevis haec vita, quam longa aeternitas, čili Jak krátký je tento život, jak dlouhá je věčnost.

Tvrz, zámek, ruina, zbořeníště

V písemných památkách předhusitské doby se uvádí jméno vladyků z Bačkova, je tedy pravděpodobné, že zde stávala už v této době tvrz. Asi roku 1400 dal opat Mikuláš za souhlasu konventu svému bratru Beneši ze Smrdova a jeho synu Václavovi na dluh Bačkov se vsí Zboží. Syn Václava byl jménem Procek a psal se od Frantika. V Českém archivu od Františka Palackého se píše: „Procek z Bačkova dne 17. března 1440 na sjezdu v Čáslavi podepsal zápis na mír zemský (Landfried) čtyř spojenců kráľů – kouřimského, čáslavského, chrudimského a hradeckého“. Posledním majitelem panství Světla nad Sázavou a Habry, k němuž patřilo deskové panství Bačkov, byl hrabě Josef Osvald Thun-Hohenstein, panství zdědil po matce Johanně v roce 1892, v červnu 1913 ho finanční potíže přinutily panství prostřednictvím pozemkové banky prodat. Dvůr koupil tovaryš Richard Morawetz. František Tůma koupil zbytkový statek a zámek po pozemkové reformě v roce 1925, v roce 1948 byl společně s rodinou vystěhován. Po restituci v roce 1993 provedl menší opravy zámku, ale nepokračoval v nich, památka chátrala a vzala za své.

KONEC. Zbytkový statek a zámek po pozemkové reformě v roce 1925 koupil František Tůma. Po Únoru 1948 byla rodina vystěhována a zámek získala zpět teprve v restituci v roce 1993. Památka ovšem dále chátrala, až se zřítla. První snímek už je historický, zobrazuje stav objektu nedlouho před likvidací, druhá fotografie ukazuje již buldozerem odhrnuté sutiny kamene a cihel.

DOBŘE UDRŽOVANÝ ZÁMEK V CHOTĚBOŘI. Patří rodu Dobrzenských z Dobrzenicz, potomkům Marie Zuzany Klusákové, která žila na nedávno zbořeném záměčku v Bačkově. Foto: Ivo Havlík (4x)